

CARTEA DE TEATRU

„Actori de ieri și de azi”

de N. Carandino

Apar foarte multe cărți, atât de multe încât unele din ele trec neobservate. Pe drept sau pe nedrept. Pe mesele de lucru ale recenzentilor se adună vrafuri de volume și, e de înțeles, nu rămâne timp efectiv spre a le consemna pe toate. Între cărțile care pe nedrept au trecut neobservate este *Actori de ieri și de azi*, datorată criticului de teatru N. Carandino și portretistului Silvan. Cartea a apărut în 1973 la Cluj, în editura *Dacia*, într-o frumoasă înfățișare grafică, purtând pe copertă numele lui N. Carandino și pe contrapagina de gardă, cu litere mici, următoarea inscripție: *Coperta de Vasile Pop Silaghi. Desene de Silvan* (ceea ce ar vrea să însemne cumva că fiecare actor se bucură în această carte de două portrete: unul în cuvinte, al lui N. Carandino, altul în linii, al lui Silvan?) Așezarea grafică descrisă mai sus e contrazisă cu elegantă modestie în prefața lui N. Carandino: „În orice caz, o elementară datorie de obiectivitate ne obligă să declarăm că proza ilustrează desenele lui SILVAN; linia lui are mai multă finețe decât litera noastră. Mai multă finețe și mai multă siguranță”. De obicei, exagerarea unor merite — vizibil comparabile — are drept consecință diminuarea lor. E o constatare elementară, care nu necesită o gândire subtilă. Așadar, lăsînd la o parte exagerările, trebuie să observăm că desenele lui Silvan nu adaugă, nu completează, ci *sînt* o dimensiune a portretelor.

Întreprinderea editorială a cuplului Carandino-Silvan este profund binefăcătoare pentru cultura iubitorilor de teatru, căci volumul constituie mai mult decât o colecție de portrete ale actorilor (mari sau mijlocii), mai mult decât niște mărturii, în cuvinte și imagini, cu privire la roluri și spectacole; el este un compendiu de istorie, de istorie vie, *umană*, a teatrului, vorbind în egală măsură despre personalitatea interpreților (în teatru, dar și în afara teatrului, în existența de fiecare zi, dar și în existența culturală a

țării), despre atmosfera artistică, despre contemporani, despre spectatori și despre critici, astfel că imaginea capătă adîncime și amploare. Cronica de teatru curentă nu poate defini decît personalitatea unui spectacol, istoria teatrală e în mare măsură datoare spiritului statistic și, implicit, sintezelor abstracte, în timp ce această carte decupează cîte un moment viu al teatrului românesc și ne face părtaș la el, iar profilul, schițat cu atîta finețe de Silvan, ni-l apropie pe *omul* aceluși moment, pe eroul atîtor personaje.

Entuziasmul cu care N. Carandino își descrie personajele, risipa de superlative pe care le distribuie și redistribuie generos și pe care, fără îndoială, cei mai mulți dintre actorii astfel nimbați le merită din plin și cu prisosință, nivelează doar judecățile de valoare, dar nu și personalitatea actorilor, luminată întotdeauna de infinite observații particularizatoare. Dacă N. Carandino este un maestru al elogiului (așa cum o știm, este alteori un maestru al negării), nu e mai puțin adevărat că evocările sale au puterea de a defini cu precizie individualitatea artistică, originalitatea interpretativă. Ne vine foarte greu, în aceste cîteva rînduri de simplă atragere a atenției asupra cărții, să numim și să demonstrăm varietatea de mijloace critice și evocative prin care sînt reliefate figuri, unele de primă mărime, ale teatrului de ieri și de azi, după cum la fel de greu ne vine să analizăm linia fină, nu sigură, dimpotrivă, șovăielnică, a desenelor lui Silvan, linie care trece prin cîte nebănuite, misterioase ale omului, unind fața și masca, tinzînd mereu către un adevăr lăuntric, dar păstrîndu-i taina atît de necesară.

Cartea aceasta, nu totală, nu perfectă, nu magnifică, ci pur și simplu vie și folositoare, trebuie citită, privită și păstrată în bibliotecă pentru recitare și reprivire.

D. Solomon